

Forskning viser, at erindrings- formidling virker

Martin Brandt Djupdræt og Henning Lindberg

Siden 2004 har Den Gamle By arbejdet med særlige tilbud til mennesker, der er ramt af demens. Arbejdet fik hurtigt stor bevågenhed fra både ind- og udland, og mange ønskede at lære af vores erfaringer. Det førte til det store EU-projekt, der bærer titlen Active Ageing and Heritage in Adult Learning og som er gennemført i tæt samarbejde med universiteter og museer i Sverige, England, Norge og Ungarn. Overinspektør Martin Brandt Djupdræt og leder af Levende Museum Henning Lindberg fortæller i artiklen om forskningens resultater.

Den Gamle Bys erindringslejlighed har tre værelser og er indrettet til forløb for ældre, der er ramt af demens. Der er adgang for kørestolsbrugere, og den har et fungerende køkken og toilet, foruden to stuer, entré og soveværelse.

Lejligheden er indrettet som i 1950'erne, da forskning har vist, at det er den periode med de stærkeste erindringer for den gruppe af ældre, der i dag lider af demens.

Forløbene i lejligheden foregår gerne ved, at de ældre ankommer og bliver budt indenfor. Der er kaffe og kage i spisestuen, uret slår sine slag, der er 50'er-pop på grammofonen, og man må pille ved alt. Efter cirka to timer slutter forløbet med fællessang, og når selskabet forlader lejligheden er de demente som oftest så oplivede, at det kan være svært at se, hvem der er demente og hvem, der ikke er.¹

International opmærksomhed

Lejligheden med dens ideelle rammer for erindringsformidling blev hurtigt bemærket. Straks efter åbningen i 2012 havde vi besøg af kollegaer fra det store engelske open-air museum Beamish. Siden har vi haft besøg fra museer og universiteter fra blandt andet USA, Japan, Kina og en lang række europæiske lande foruden flere danske museer og kommuner.

Europæiske open-air-kollegaer begyndte at afprøve lignende forløb, og endnu flere ville gerne lære mere om erfaringerne fra Den Gamle By. Det var en af bevæggrundene for, at det europæiske projekt Active Ageing and Heritage in Adult Learning blev etableret. Projektet var støttet af EU's Erasmus+ pulje og havde fire hovedformål: at udvikle forløb for demente ældre samt forløb for pårørende og for plejepersonale og endelig at foretage en forskningsbaseret evaluering af den type oplæg som de forskellige open-air museer nu var begyndt at afholde. Artiklen koncentrerer sig om det sidstnævnte.

I projektet samarbejdede Den Gamle By med museerne Jamtli i Sverige, Beamish i England, Szabadtéri Néptánci Múzeum i Ungarn

Når der vises
bøger, service,
tøj og meget
mere frem i lej-
ligheden dukker
erindringen frem
hos de ældre.

Det afsluttende møde i Active Ageing and Heritage in Adult Learning-projektet blev holdt i Aarhus, hvor arbejdsgruppen også besøgte Erindringslejligheden.

og Maihaugen i Norge, og med Linneuniversitetet fra Sverige, University of Newcastle upon Tyne i England og danske Aarhus Universitet. Erfaringerne blev delt ved et seminar i Den Gamle By i april 2017, i en rapport samt en række artikler.²

Forløbene betyder noget for de ældres velbefindende

Universiteterne skulle som uvildige partnere undersøge de ældres generelle velbefindende i forbindelse med forløbene, som blev gjort ud fra undersøgelsesmetoden Greater Cincinnati Chapter Well-Being Observation Tool. Der var fokus på den vedvarende opmærksomhed, den positive følelsesmæssige tilstand, interesse og selv-værd.

I alt blev der undersøgt 118 ældre ramt af demens. De fleste af dem deltog i forløb i Den Gamle By (32) og Beamish Museum (32), med der var også observationer fra Maihaugen (19), Jamtli (18) og Szabadtéri Néptánc Múzeum (17). I undersøgelsen blev også ledsagerne til de demente interviewet, og en observatør ved forløbene holdt øje med de dementes handlinger og reaktioner.

De ældres interesse blev for eksempel registreret ved at se, om de bruger ord om eller viser aktiv interesse i andres eller eget arbejde, og om de tager kontakt til andre uden opfordring for eksempel ved smil, øjenkontakt, samtale og om de accepterer eller yder hjælp under forløbet.

Resultaterne af undersøgelsen var bemærkelsesværdige:

90,6 pct af de demente udtrykte/viste positive følelser

82 pct af de demente kunne bevare vedvarende opmærksomhed

84,6 pct af de demente viste interesse gennem kontakt til andre

82,9 pct af de demente udtrykte selvværd med ord eller med kropssprog under hele forløbet eller det meste af tiden

Ledsagerne til demente blev spurgt om de ældres tilstand under sessionerne sammenlignet med deres normale tilstand. Afhængig af hvilke af de fire parametre der blev spurgt ind til (vedvarende opmærksomhed, positive følelsesmæssige tilstand, interesse og selvværd) var der en øget tilfredshed på mellem 47 pct og 66 pct.

I interview giver de ældre tydeligt udtryk for, at forløbene vækker erindringer, og flere kan fortælle om detaljerede situationer fra deres liv. Erindringer blev gerne sat i gang af for eksempel en brugsting eller et rum i erindringslejligheden. Det kunne for eksempel være soveværelset, en flødekande eller en lampe. Disse klare erindringsglimt er utvivlsom forklaringen på det bedre velbefindende. Det er erindringer som disse, der gør, at de ældre husker, hvem de var og er, og her mellem minderne fra fortiden finder de deres egen identitet og tidligere normalt tilstand. Som en af de ældre sagde i et interview: "Jeg kan ærgre mig over den dag i dag, at min kone ikke er med i dag. Fordi hun tror jeg er tosset."

Med over 100 undersøgte personer er det den største undersøgelse af erindringsarbejde for ældre ramt af demens på kulturhistoriske museer. Og resultaterne taler for sig selv.

Undersøgelsen har slået det fast, som mange medarbejdere i Den Gamle By har kunnet konstatere siden forløbene begyndte i 2004: Erindringsformidling har en enorm betydning for de ældre, der er ramt af demens, og dette særlige tilbud er med til at øge deres velbefindende.

- 1 Aarhus Kommunes afdelingen Sundhed & Omsorg og erindringsforskere på Aarhus Universitet har været vigtige samarbejdspartnere og hjalp med viden i forbindelse med etableringen af lejligheden. For yderligere oplysninger om erindringsformidlingen i Den Gamle By og tankerne bag forløbene henvises til disse to tidligere årbogsartikler: Birgitte Kryger, Henning Lindberg og Tove Engelhardt Matthiassen: Erindringsformidling – brobygning mellem det sociale og det kulturelle. Den Gamle By [Årbog] 2005, 2005 og Dorte Berntsen: Den tabte tid - erindringsformidling og selvbiografisk hukommelse. Den Gamle By [Årbog] 2012. 2012.
- 2 Rapporten fra Active Ageing and Heritage in Adult Learning er udgivet i bogen: Anna Hansen (red.) 2017: Reminiscence in open air museums. Results from the Erasmus+ project Active Ageing and Heritage in Adult Learning, Östersund, 2017. Rapporten er også tilgængeligt gennem Den Gamle By hjemmeside: https://www.dengamleby.dk/fileadmin/Planlaeg/Grupper_og_selskaber/Rundvisninger/saerlige_grupper/erindringsformidling/AHA_project_report.pdf. I en artikel i tidsskriftet Kulturstudier er der også yderligere uddybninger af resultaterne fra projektets undersøgelser: Martin Brandt Djupdræt: Historiebevidsthed hos demente. Erindringsforløb, velvære og identitetsdannelse på museer. Kulturstudier nr. 1, 2018. Artiklen er tilgængelig gennem hjemmesiden: <http://tidsskriftetkulturstudier.dk/tidsskriftet/vol2018/1-juli/historiebevidsthed-hos-demente/>

Research shows that memory-enhancing measures work

Since 2004 Den Gamle By has been developing special options for elderly people suffering from dementia – options that have aroused international interest. This work has given rise to a major EU research project with the title Active Ageing and Heritage in Adult Learning. Participants in the project include, besides Den Gamle By, museums in Sweden, Norway, the UK and Hungary. Three universities in the UK, Sweden and Denmark carried out the analytical work, and the research shows that the memory-enhancing measures work.